

ARCHEOLOGIE VAN DE WIJK 18 (WIJKKRANT 2024-4)

DOOR ONNO BOONSTRA

Koninklijk bezoek 1

Het grondgebied dat door onze wijken wordt ingenomen heeft de afgelopen twee eeuwen geen gebrek gehad aan koninklijk bezoek. Dat heeft vanzelfsprekend te maken met Bronbeek, dat in 1854 door koning Willem III was aangekocht en in 1862 werd ingericht als Koloniaal Militair Tehuis voor Invaliden. Maar ook bij de andere instellingen zoals Sacré Coeur en Insula Dei kwamen koninklijke hoogheden op bezoek, en reden koningin Juliana en Prins Bernhard in een open calèche over de Velperweg en de Bronbeeklaan. In totaal zijn er meer dan 30 visites van koningen, koninginnen, prinsen, prinsessen, hertogen en sultans geweest. In deze en de volgende bijdrage staat een overzicht.

Bronbeek

In 1854 kocht koning Willem III "Het Zomer- en Winter-verblijf, genaamd Bronbeek, alleraangenaamst gelegen aan den Straatweg tusschen Arnhem en Velp, bevattende 15 meest alle geplafonneerde, behangene en van Stookplaatsen voorziene Kamers, benevens Keukens, Mangel- en Domestieke Kamers, Bergplaatsen, Wijn- en Provisiekelder, ruime Zolder, enz." gelegen op een "fraai aangelegd en lommerrijk Terrein", waarop tevens "een roijaal Koetshuis met Paardenstal en Koetsierswoning, alsmede een geheel complete Boerderij met Woning en Stallingen; exquisite Vruchtboomen, enz., enz." Het was zijn bedoeling om de villa ter beschikking te stellen van zijn moeder Anna Paulowna, de weduwe van Willem II en de dochter van tsaar Paul I van Rusland. Omdat Anna Paulowna er weinig belangstelling voor had, besloot Willem III Bronbeek om te bouwen tot een zomerpaleisje voor zichzelf. De villa werd vergroot en de tuin werd opnieuw aangelegd. In 1854 kwam de koning meermalen incognito langs om de vorderingen van de verbouwing te inspecteren. Toen het werk bijna gereed was, liet hij een grote tent op het terrein plaatsen en nodigde hij de burens, te weten de baronnen Van Pallandt, die op Rennens en Angerenstein woonden, uit voor een gezellig middagje met koningin Sophie. Maar al snel kreeg de wispelturige Willem III genoeg van Bronbeek. Het paleisje was te klein naar zijn zin, en vooral de keuken liet te wensen over. Hij besloot daarom om Bronbeek te verhuren. Daar had Henri d'Artois, de graaf van Chambord, wel oren naar. In 1859 verbleef deze Franse troonpretendent er de hele maand juli met een gevolg van 36 personen. Zijn zuster Louise, de hertogin van Parma, kwam voor de gezelligheid ook even langs.

In de tussentijd had Willem III besloten om het landgoed te bestemmen voor een Koloniaal Militair Tehuis voor Invaliden. Achter het paleis van Bronbeek kwam een groot, langwerpig gebouw te staan waarin plaats was voor honderden oude of gewonde soldaten die in Nederlands-Indië hadden gediend. Willem III werd beschermheer van het tehuis, een functie die ook zijn troonopvolgers Emma, Wilhelmina, Juliana, Beatrix en Willem-Alexander hebben bekleed. Zij allen lieten zich dan ook met grote regelmaat op Bronbeek zien, net als hun echtgenoten. Ook prins Bernhard, prins Claus en prinses Margriet hebben er een of meerdere malen hun opwachting gemaakt. Daarnaast brachten ook prins Albert van Pruisen, zijn moeder prinses Marianne van Oranje-Nassau, Karel Alexander, de groothertog van Saksen-Weimar-Eisenach, Mohammed Hussein Rahmad Sjah II, de sultan van Assahan, en de prinsen van Solo een bezoek aan Bronbeek.

Prinses Juliana bezoekt Bronbeek, 21 juni 1984. Nationaal Archief, fotocollectie Anefo.

Lange Water

Prins Hendrik, de echtgenoot van koningin Wilhelmina, was erevoorzitter van de Koninklijke Nederlandsche Jachtvereniging "Nimrod". Op 1 augustus 1903 kwam hij naar Arnhem om de jaarlijkse schietwedstrijd van de vereniging bij te wonen. De wedstrijd werd gehouden op de schietbaan bij het Lange Water, net voorbij Bronbeek gelegen aan de Velperweg. Hij was enigszins verlaat en kwam pas aan toen het programma al afgewerkt was. Maar geen nood, er werd een nieuwe wedstrijd kleiduivenschieten aangekondigd, waarbij "Z.K.H. met succes verscheidene schoten op het zwevend doel" loste.